

Täysistunto

Torstai 12.4.2018 klo 16.00—19.53

6. Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 2017

Kertomus K 2/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

19.20 **Pauli Kiuru kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan kirjaston tehtävät on määritelty Eduskunnan kirjastoa koskevassa laissa ja tarkemmin ohjesäännössä. Kirjasto palvelee eduskuntaa toimialaansa kuuluvin tavoin, toimii eduskunnan keskusarkistona sekä julkisena oikeudellista tietoa, yhteiskuntatietoa ja eduskuntatietoa välittävänä keskuskirjastona.

Avoimena parlamenttikirjastona Eduskunnan kirjastolla on tärkeä rooli Suomen kirjastoverkossa. Sivistysvaliokunnan edellisessä kirjaston kertomusta koskevassa mietinnössä todetaan seuraavasti: ”Demokratian toimivuuden ja erityisesti siihen kasvattamisen edistämiseksi tarvitaan julkista ja helposti saavutettavaa tietoa muun muassa lainsäädännöstä ja eduskunnan toiminnasta. Valiokunta korostaa koko kirjastolaitoksen osalta koulujen ja opilaitosten kanssa tehtävän käytännön kasvatusyhteistyön merkittävyyttä.” Tätä työtä tehtiin kertomusvuonna Eduskunnan kirjastossa esimerkiksi palvelemalla kirjastoon tutustuvia koululais- ja opiskelijaryhmiä.

Kertomusvuonna toteutettiin sekä kansanedustajille kohdennettu palvelukysely että kirjaston kaikille asiakkaille osoitettu käyttäjäkysely. Molemmista kyselyistä kävi ilmi, että kirjaston asiakkaat ovat erittäin tyytyväisiä kirjaston palveluihin. Käyttäjäkyselyssä asiakkaiden kirjastolle antama kouluarvosana oli 9. Saatuihin kehittämisehdotuksiin reagoidaan esimerkiksi miettimällä kirjaston aukioloaikoihin liittyviä muutostoiveita. Tämä työ on valmisteilla.

Vuonna 2017 alkoi kirjaston vuosille 2017—2020 laaditun palvelustrategian toteutus. Hankkeiden joukossa on useita verkkopalvelujen kehittämiseen liittyviä hankkeita. Yhtenä näistä kirjasto otti käyttöliittymäkseen Finna-hakupalvelun. Hakupalvelu on ulkoasultaan ja hakuominaisuuksiltaan moderni, ja se kytkee kirjaston aineistot osaksi valtakunnallista Finna-hakupalvelua. Eduskunnan kirjaston toiminnassa painotettiin ja tullaan painotamaan yhä enemmän eduskunnan verkkopalvelujen kehittämistä ja laadukkaiden verkkoaineistojen tarjoamista, koulutuksia sekä tietopaketteja ja muita sisältöpalveluja. Myös graafiseen esitystapaan ja visuaalisuuteen kiinnitetään enenevässä määrin huomiota.

Itsenäisyyden juhluvuosi näkyi kirjaston toiminnassa. Kirjasto osallistui omalta osaltaan tapahtumatuotantoon muun muassa järjestämällä näyttelyitä ja yleisöluentoja sekä toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2018 vp

mittamalla kattavan Eduskunta ja itsenäistyminen -tietopaketin, johon on viitattu vuoden varrella useissa medioissa.

Veteraanikansanedustajien muistitietoarkisto toteutti kertomusvuonna 16 uutta haastattelua. Vuoden 2016 lokakuussa kirjaston hallituksessa päätimme, että jatkossa voidaan haastatella myös istuvia kansanedustajia tutkijan harkinnan tuloksena ja resurssien sallies- sa. Tehtyjen haastattelujen pituus on keskimäärin 6,5 tuntia. Kertomusvuonna tehtiin ensimmäinen istuvan kansanedustajan haastattelu, ja haastateltavaksi valikoitui Ilkka Kanerva, joka on kansanedustajapäivinä laskettuna pisimpään edustajana istunut kansanedustajamme. Ilkka on täällä paikalla, ja hän mahdollisesti saattaa jotain kokemusasiantuntijana asiasta lausua.

Rakenteilla olevan keskustakirjasto Oodin kanssa on valmisteltu yhteistyötä. Sen tavoitteena on palvella molempia kirjastoja ja tietysti erityisesti molempien kirjastojen asiakkaita.

Eduskunnan kirjastossa työskenteli vuoden 2017 lopussa 36 henkilöä. Kertomusvuonna kirjastonjohtaja eläköityi, ja syksyllä 2017 toteutettiin uuden kirjastonjohtajan valinta. Virkaan haki 41 henkilöä, ja hakijoiden määrä ja laatu kertovat Eduskunnan kirjaston arvostuksesta instituutiona ja työpaikkana. Antti Virrankoski nimitettiin kirjastonjohtajaksi 1. tammikuuta 2018 alkaen. Kirjaston hallitus kokoontui vuoden aikana kahdeksan kertaa.

Kiitos eduskunnan kirjaston henkilökunnalle ja hallituksen jäsenille arvokkaasta työstänne luotettavan tiedon, avoimuuden, sananvapauden, demokratian sekä informaatiolukutaidon puolesta.

19.26 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyt vastauspuheenvuoro. — Minä olen insistoinut todellakin aikaisemmin vastaavassa yhteydessä sitä, että voi olla perusteltua, että pyritään saamaan dinosauruksilta jotakin sellaista irti, jossa voi olla ehkä enemmän perspektiiviä eduskuntatyöhön, parlamentarismiin, kuin mitä saataisiin pelkästään lyhyen aikaa kansanedustajana toimineelta. Minä olen ollut todellakin, niin kuin tässä kirjaston hallituksen puheenjohtaja totesi, haastateltavana. Haastattelupuoli on valmisteltu erinomaisen hyvin kirjaston toimesta. Se ei ole tehtynä vielä. Olemme vasta 90-luvulla ja käyttäneet nyt jo kahdeksan tuntia, niin että tarina on jatkuakseen, eli materiaali tulee olemaan varsin varsin laaja. Mutta rohkaisen kirjastoa edelleen etenemään sillä puolen, että otetaan esille myöskin niiden henkilöiden näkemyksiä, joiden taivalta kukaan ei osaa tänä päivänä laskea mutta joilla voisi olla annettavana tähän historiankirjoitukseen jotain omaperäistäkin.

19.27 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Suomen ensimmäinen kirjasto perustettiin jo 1700-luvun lopulla Vaasaan, 1794. Tänä päivänä Suomessa toimii yleisiä kirjastoja vajaa 900, ja kirjastot muuttuvat koko ajan. Osa on varmaan jo montakin kertaa niille ollut antamassa kuolemantuomiota, että kirjastot hukkuvat, kun kirjat vähenevät tai siirtyvät tabletteihin tai muuten, mutta toisaalta tiedon määrä on valtavasti kasvanut ja tämä on osaltaan myös uudistanut kirjastoja.

Haluan alkuun antaa kiitosta Eduskunnan kirjaston hallitukselle ja sen puheenjohtajalle, edustaja Pauli Kiurulle ja Eduskunnan kirjaston johtajalle Erika Bergströmille hyvästä työstä, mutta myös henkilökunnalle. Aikoinaan kun nuorena kansanedustajana eduskunnassa aloitin, yksi tehtävä, johon minut laitettiin, oli kirjaston hallitus. Se oli mieluisa paikka opettajana mutta myös kirjastojen ystävänä ja kirjastojen aktiivisena käyttäjänä jo lap-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2018 vp

sesta asti. Silloin tutuksi tuli talon aivan erinomainen henkilökunta, ja katsoin tyytyväisyydellä, kuinka viime vuonna eli sinä vuonna, mitä tässä kertomuksessa käsitellään, kirjaston pitkäaikainen kirjastonjohtaja Sari Pajula sai hopeisen Schauman-mitalin. Hän teki erinomaista työtä kirjaston pitkäaikaisena johtajana — hänelle nyt hyviä eläkepäiviä, voimia ja jaksamista! Kirjastolla on erinomainen uusi johtaja ja hyvä, palveleva henkilökunta.

Haluan alleviivata sitä, että tämä kirjasto, vaikka onkin nimeltään Eduskunnan kirjasto, ei ole millään tavalla pelkästään meidän kansanedustajien käytössä, eli tätä ei kannata sopeutumiseläkkeiden jälkeen ryhtyä lopettamaan vain sen takia, että kansanedustajilla on oma kirjastokin, sillä tämä kirjasto on avoin kaikille. Tämä on erinomainen kirjasto, ja monena aamuna, monena päivänä tänne kirjastoon tulee nuoria tekemään esimerkiksi tutkimustyötä, ja — nyt annetaan vinkki niille, jotka kuuntelevat eduskunnan keskusteluja — aika usein niitä tenttikirjoja, jotka muista kirjastoista ovat menneet, Eduskunnan kirjastosta löytyy, eli kannattaa myös siinä mielessä tätä kirjastoa käyttää.

Tuossa totesin, että aika moni on ollut monta kertaa jo kirjastoihin laittamassa lappuja luukulle, että kirjat vähenevät, kirjastoja ei tarvita, ja itse asiassa vähän surullisenakin olen eduskunnassakin kuunnellut tiettyjä hallinnon puheenvuoroja, joissa osa on jo suunnitellut muuta toimintaa kirjaston tilalle. Tällaiselle paikalle on tulevaisuudessakin ehdottomasti tilausta ja tarvetta, ja nyt tyytyväisyydellä laitan merkille sen, että kirjaston kävijämäärä on nyt jälleen kääntynyt nousuun. Myös uusia asiakkaita on rekisteröity lisää Eduskunnan kirjastolle, eniten vuoden 2010 jälkeen, ja samalla myös aktiivisten lainaajien määrä on edellisvuodesta noussut. Eli voi todeta, että eivät kirjastot mihinkään kuolekaan vaan tulevat uudistumaan ja elävät sitä kautta toivottavasti myös uutta nousukautta. Myös kaukopalvelujen kysyntä on noussut huomattavasti, kasvua on edelliseen vuoteen peräti 12 prosenttia, ja myös kirjaston kaikkien tietopalvelutoimeksiantojen määrä oli kasvussa edellisestä vuodesta, siinäkin 12 prosentin kasvu. Nämä ovat poikkeuksellisia lukuja, ja itse asiassa nyt näyttää siltä, että se muutos, mikä Eduskunnan kirjaston luvuissa näkyi, johtui hyvin pitkälle siitä, että kirjasto oli muistaakseni noin vuoden, vai reilunkin, kiinni remontin takia. Se tietysti varmasti osittain vaikutti siihen, asiakaskunta etsi sitten muita kirjastoja käyttöönsä, mutta näin pieni tuokio meni siinä, että Eduskunnan kirjasto uudelleen löydettiin.

Erityisesti haluan kiitosta antaa vielä Veteraanikansanedustajien muistitietoarkiston työstä, jota myös itse olin silloin Eduskunnan kirjastossa esillä pitämässä. Silloin eivät nuoren kansanedustajan voimat riittäneet siihen, mihin triathlonisti — vaikea sana, vähän kuin Zyskowitz, mutta pöytäkirjaan se tulee oikein — edustaja Kiuru pystyi. Eli nyt myös istuvia kansanedustajia on haastateltu tässä muistitietotyössä, ja oli mukava kuulla, että edustaja Kanerva, joka on ollut kansanedustajana yli 15 000 päivää, on ollut ensimmäinen näistä istuvista kansanedustajista, joita on haastateltu. Tuo keskiarvo on ollut tuo noin 6 tuntia, ja Kanerva edellä kertoi, että häntä on haastateltu nyt jo 8 tuntia ja ollaan vasta 90-luvulla, eli tulee erittäin mielenkiintoinen, iso materiaali tulevaisuuteen tutkijoiden käyttöön. Tämä on ollut erittäin tärkeää, että myös istuvia kansanedustajia haastatellaan, sillä tuntuu, että kun toiset ovat täällä vuosikymmenestä toiseen — hyvä niin — niin silloin on arvokasta, että näiden konkareiden ajatuksia saadaan myös tähän tärkeään tutkijoiden tietokantaan. Toivon, että edustaja Tuomioja, edustaja Sirkka-Liisa Anttila, edustaja Zyskowitz, edustaja Kääriäinen, tietysti puhemies Pekkarista unohtamatta, ja myös monet muut tulevat tähän haastattelukiertoonsa mahdollisimman nopeasti. Näitä haastatteluja on jo nyt käytetty, ja kaiken kaikkiaan yli 400 haastattelua on jo purettu tutkijoiden käyttöön. Tämä on arvokas juttu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2018 vp

Haluan loppuun vielä, arvoisa puhemies, kannustaa kaikkia, niin edustajia ja eduskunnan väkeä kuin myös talon ulkopuolisia ihmisiä, käymään myös näissä eduskunnan hienoissa näyttelyissä ja antaa kiitosta myös niistä. Viime vuonna, kun Suomi täytti 100 vuotta, Eduskunnan kirjastolla oli seitsemän isoa näyttelyä. Esimerkiksi ”100visio — nuorten uusi itsenäisyysjulistus” -näyttely oli mielenkiintoinen, kuten myös ”Terveisiä eduskunnasta”. Tällaisia erilaisia hienoja kokoelmia on esillä siellä, kuten myös viime vuonna Miina Sillanpään 150-vuotisnäyttely Forssan museolta.

Arvoisa puhemies! Minä toivotan Eduskunnan kirjastolle hyvää alkanutta toimintavuotta ja kasvua ja menestystä tulevaisuudessakin.

19.35 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Aluksi kiitos edustaja Pauli Kiurulle hänen pitämästään laajasta katsauksesta Eduskunnan kirjaston toimintaan vuonna 2017 ja samassa yhteydessä myös hänen toiminnastaan Eduskunnan kirjaston hallituksen puheenjohtajana.

Eduskunnan kirjastolla on kunniakas historia ja itse asiassa pidempi kuin itsenäisellä Suomella. Kirjasto on perustettu autonomian aikana ja ollut tosiaan avoimena yleisölle vuodesta 1913 lähtien. Eduskunnan kirjasto palvelee asiakkaitaan erityisesti yhteiskunnallisen tiedon, oikeudellisen tiedon ja eduskuntatiedon lähteenä, joihin se on erikoistunut, ja muun muassa yhteiskuntatieteiden opiskelijoiden ja tutkijoiden näkökulmasta Eduskunnan kirjasto pystyykin tarjoamaan paljon sellaista tietoa, jota perinteisistä tai yliopistoiden kirjastoista voi olla vaikea löytää, ja tätä hyvin monen kannattaisi myös hyödyntää.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti näyttää siltä, että Eduskunnan kirjasto ei ole kyennyt markkinoimaan viime vuosina itseään kansalaisille aivan niin hyvin kuin olisi ehkä ollut mahdollista. Nimittäin keskeisestä sijainnista huolimatta Eduskunnan kirjastosta tehdyt lainaukset ja lainojen uusinnat ovat vähentyneet selvästi vuosikymmenen alkuun verrattuna, ja tämä on ehkä heijastellut yleistäkin suuntausta. Mutta viime vuosina lainamäärien lasku on pysähtynyt ja myös Eduskunnan kirjaston tietopalvelun toimeksiannot ovat pysyneet melko vakaalla tasolla, mikä on tietenkin positiivista. Siitä huolimatta Eduskunnan kirjaston markkinointiponnistuksia kannattaisi mielestäni kuitenkin lisätä, ja myös yhteistyö valmistuvan keskustakirjaston kanssa tulee olemaan jatkossa tärkeää.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä todeta, että jo vuosikymmenten ajan kirjastolaitoksen merkitys suomalaisten sivistys- ja elintason nousulle on ollut kiistämätöntä, eikä tämän yhteyden kannata missään tapauksessa antaa murentua jatkossakaan, ja tässä myös Eduskunnan kirjastolla on oma tärkeä panoksensa annettavanaan.

19.37 Ilkka Kantola sd: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan kirjaston toimintavuosi oli jälleen muutosten vuosi. Eduskuntatalon peruskorjauksen valmistuttua kirjasto palasi täydellä tehollaan omiin tiloihinsa ja niin kirjaston kyky palvella asiakkaita parani, kun koulutus- ja seminaaritila Aurora saatiin käyttöön. Tiedonhankinnan koulutuksiin osallistui pitkälti toistatuhatta henkilöä. Lisäksi pidettiin erillinen koulutuspäivä Suomen kirjastoille. Paluumuuton myötä saatiin laajempaa tilaa myös erilaisille näyttelyille ja asiakastapahtumille. Myös asiakkaiden oleskeluun tarkoitettu tila laajeni.

Toinen merkittävä asia liittyy verkkopalvelujen kehittämiseen, ja tämäkin heijastuu myönteisesti asiakaspalveluun. Kirjasto otti asiakaskäyttöliittymäkseen Finna-hakupalvelun. Se on ulkoasultaan ja hakuominaisuuksiltaan nykyaikainen. Lisäksi se tuo kirjaston aineistot osaksi valtakunnallista Finna-hakupalvelua. Tietoa hakevan kannalta voi puhua nyt eräässä mielessä yhden luukun palvelusta. Kirjaston johtajan tehtävää viime vuonna an-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2018 vp

siokkaasti, taitavasti hoitanut Erika Bergström toteaaakin kertomuksessa, että verkkopalvelujen kehittäminen on eduskunnan kanslian strateginen tavoite. Tahollaan kirjasto toteuttaa tuota strategiaa.

Kolmas merkittävä asia oli eduskunnan kansliatoimikunnan tekemä uuden kirjastonjohtajan valinta viime vuoden lopulla. Antti Virrankoski on aloittanut tehtävässään kuluva vuoden alusta.

Kirjastojen kehityksessä näkyy väistämättä teknologian mahdollistama muutos tiedon käsittelyssä ja tallentamisessa. Monella meistä on kotona kirjahyllyssä pitkä rivi kenties vuosikymmeniä sitten hankittua tietosanakirjasarjaa. Paperille painettu tieto oli omaisuuksien arvoista vielä hetki sitten. Muistan itsekin opiskeluaikanani jotakin kirjasarjaa ryhtyneeni ostamaan, ja sitten opiskelujen päättyessä minulla oli metrin verran tietosanakirjaa hyllyssäni. Nyt mietin, voisiko sen tilan paremminkin käyttää, mutta hienolta ne näyttävät. Paperille painettu tieto oli omaisuuksien arvoista siis vielä hetki sitten. Tänä päivänä on vaikeata, ellei mahdotonta, saada näitä tietokirjoja kaupatuksi tai edes ilmaiseksi mihinkään antikvariaattiin, niin paljon niitä on tarjolla. Vain harva haluaa sellaisen kotiinsa kirjahyllyyn. Tieto löytyy netistä joko maksutta, kuten Wikipedian tapauksessa, tai sitten jonkin maksumuurin takaa. Osa tiedosta myös vanhenee entistä nopeammin, ja siinä on toinen syy painetun tietovaraston vierastamiseen. Tuore tieto löytyy netistä, jos vain osaa hakea. Eduskunnan kirjastossa tämä näkyy johdonmukaisena lainausten vähenemisenä. Ajattelen, että tämä on yksi syy siihen, että kirjojen lainaukset ovat vähenemään päin. Vastavasti uusia kirjahankintoja myös tehdään entistä varovaisemmin. Kertomuksen graafisesta kuvasta näkyy, miten painetun kokoelman kartunta on ollut tasaisessa laskussa. Toki tähän vaikuttanee myös määrärahatilanne.

Myös eduskunnan arkiston osalta näkyy sitten se toinen kehitys, se, miten sähköinen tiedon tallentaminen ja välittäminen on valtaamassa yhä vahvempaa otetta. Sähköisesti toimitettujen asiakirjojen sivumäärä on tuplaantunut kertomusvuonna. Paperin kulutus vähennee, mikä on hyvä asia ympäristön kannalta.

Kansanedustajan ja eduskuntaryhmien työn kannalta yhä tärkeämmäksi ovat tulleet eduskunnan erilaiset tietopalvelut. Kirjaston tietopalvelutoimeksiantojen määrä on edellisistä vuosista noussut 12 prosentilla. Kertomuksen mukaan tietopyyntöjen haasteellisuus on koko ajan lisääntynyt ja niihin vastaamiseen käytetään entistä enemmän resursseja. Kirjasto palvelee. Kirjasto tuottaa kansanedustajien työn kannalta merkittäviä tietopaketteja ajankohtaisista lakihankkeista. Tällaisia tietopaketteja julkaistiin viime vuonna 16 kappaletta.

Arvoisa puhemies! Kirjaston asiakkaat ovat tyytyväisiä kirjaston palveluihin. Asiakas- kysely on toteutettu sekä kansanedustajille että muille kirjaston käyttäjille kohdennettuna. Eduskunnan kirjaston saama arvosana on erinomainen. On syytä onnitella kirjaston johtoa ja henkilökuntaa hyvästä arvosanasta ja kiittää siihen johtaneesta hyvästä työstä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.